

Maria FILIPIAK

FILOZOFIA OSOBY
Bibliografia wypowiedzi papieży
Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka z lat 1978-2016

Wykaz skrótów

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

I (1978) ss. 477	XIV (1991) t. 1, ss. 1983
II (1979) [t. 1], ss. 1729	XIV (1991) t. 2, ss. 1619
II (1979) t. 2, ss. 157	XV (1992) t. 1, ss. 2147
III (1980) t. 1, ss. 1983	XV (1992) t. 2, ss. 1119
III (1980) t. 2, ss. 1869	XVI (1993) t. 1, ss. 1855
IV (1981) t. 1, ss. 1292	XVI (1993) t. 2, ss. 1725
IV (1981) t. 2, ss. 1313	XVII (1994) t. 1, ss. 1367
V (1982) t. 1, ss. 1376	XVII (1994) t. 2, ss. 1281
V (1982) t. 2, ss. 2497	XVIII (1995) t. 1, ss. 2054
V (1982) t. 3, ss. 1751	XVIII (1995) t. 2, ss. 1589
VI (1983) t. 1, ss. 1730	XIX (1996) t. 1, ss. 1798
VI (1983) t. 2, ss. 1496	XIX (1996) t. 2, ss. 1206
VII (1984) t. 1, ss. 2016	XX (1997) t. 1, ss. 1799
VII (1984) t. 2, ss. 1708	XX (1997) t. 2, ss. 1230
VIII (1985) t. 1, ss. 2081	XXI (1998) t. 1, ss. 1669
VIII (1985) t. 2, ss. 1683	XXI (1998) t. 2, ss. 1483
IX (1986) t. 1, ss. 2204	XXII (1999) t. 1, ss. 1660
IX (1986) t. 2, ss. 2242	XXII (1999) t. 2, ss. 1396
X (1987) t. 1, ss. 1482	XXIII (2000) t. 1, ss. 1415
X (1987) t. 2, ss. 2582	XXIII (2000) t. 2, ss. 1463
X (1987) t. 3, ss. 1812	XXIV (2001) t. 1, ss. 1607
XI (1988) t. 1, ss. 1073	XXIV (2001) t. 2, ss. 1376
XI (1988) t. 2, ss. 2625	XXV (2002) t. 2, ss. 1130
XI (1988) t. 3, ss. 1405	XXV (2002) t. 1, ss. 1290
XI (1988) t. 4, ss. 2317	XXVI (2003) t. 1, ss. 1298
XII (1989) t. 1, ss. 1945	XXVI (2003) t. 2, ss. 1205
XII (1989) t. 2, ss. 1783	XXVII (2004) t. 1, ss. 1063
XIII (1990) t. 1, ss. 1885	XXVII (2004) t. 2, ss. 933
XIII (1990) t. 2, ss. 1888	XXVIII (2005), ss. 333

IB – *Insegnamenti di Benedetto XVI* [Città del Vaticano]

I	(2005) ss. 1326	IV	(2008) t. 2, ss. 1099
II	(2006) t. 1, ss. 1008	V	(2009) t. 1, ss. 1439
II	(2006) t. 2, ss. 1065	V	(2009) t. 2, ss. 980
III	(2007) t. 1, ss. 1405	VI	(2010) t. 1, ss. 1166
III	(2007) t. 2, ss. 1065	VI	(2010) t. 2, ss. 1390
IV	(2008) t. 1, ss. 1280	VII	(2011) t. 1, ss. 1072

IF – *Insegnamenti di Francesco* [Città del Vaticano]

I (2013) t. 1, ss. 596

- NP I – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, I (1978), Poznań-Warszawa 1987, ss. 220
 NP II, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 1, Poznań 1990, ss. 793
 NP II, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 2, Poznań 1992, ss. 753
 NP III, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 1, Poznań-Warszawa 1985, ss. 875
 NP III, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 2, Poznań-Warszawa 1986, ss. 924
 NP IV, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 1, Poznań 1989, ss. 611
 NP IV, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 2, Poznań 1989, ss. 572
 NP V, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 1, Poznań 1993, ss. 877
 NP V, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 2, Poznań 1996, ss. 1004
 NP VI, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 1, Poznań 1998, ss. 852
 NP VI, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 2, Poznań 1999, ss. 686
 NP VII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 1, Poznań 2001, ss. 924
 NP VII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 2, Poznań 2002, ss. 827
 NP VIII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 1, Poznań 2003, ss. 1076
 NP VIII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 2, Poznań 2004, ss. 856
 NP IX – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IX (1986) t. 1, Poznań 2005, ss. 999
- AP 2 – *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II*, Città del Vaticano 1986, ss. 479
 AP 3 – *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II*, Città del Vaticano 1989, ss. 395
 ORpol. – „L'Osservatore Romano” wydanie polskie 1980-

JAN PAWEŁ II

1978

1. *Człowiek „obrazem Boga”* (Audiencja generalna, 6 XII), NP I, s. 129-131; toż: *L'uomo immagine di Dio*, IGP I, s. 284-288.

2. *Inteligencja i poszukiwanie naukowe w służbie Boga i człowieka* (Do pracowników i studentów Katolickiego Uniwersytetu Najświętszego Serca, 8 XII), NP I, s. 135-139; toż: *L'intelligenza e la ricerca al servizio di Dio e dell'uomo*, IGP I, s. 297-303.

3. *Wymiar etyczny w życiu człowieka* (Audycja generalna, 20 XII), NP I, s. 168-170; toż: *La dimensione etica nella vita dell'uomo*, IGP I, s. 369-374.

4. *Boże Narodzenie świętem człowieka* (Orędzie „Urbi et Orbi”, 25 XII), NP I, s. 194-196; toż: *Natale, festa dell'uomo*, IGP I, s. 419-424.

1979

5. *Godność osoby fundamentem pokoju* (Przemówienie do członków Kolegium Obrony NATO, 8 II), NP II, 1, s. 143; toż: *La dignità della persona fondamento della Pace*, IGP II, 1, s. 365-366.

6. *Wolność, prawda, służba człowiekowi* (Do świata uniwersyteckiego, Kinszasa, 4 V), NP III, 1, s. 473-477; toż: *L'amore ardente della verità ispira la gioia della ricerca*, IGP II, 1, s. 1119-1126.

7. Konstytucja apostolska *Sapientia christiana* o uniwersytetach i wydziałach kościelnych (25 V), NP II, 1, s. 533-549 [zwł. art. 79-83]; toż: *Sapientia Christiana*, IGP II, 1, s. 1218-1246.

8. *Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* (Częstochowa, 6 VI), NP II, 1, s. 666-669.

9. *Godność osoby ludzkiej fundamentem sprawiedliwości i pokoju* (Przemówienie wygłoszone na XXXIV Sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku, 2 X), NP II, 2, s. 258-269; toż: *La dignità della persona umana, fondamento di giustizia e di pace*, IGP II, 2, s. 522-540.

10. *Wasza ufność w człowieku i w społeczeństwie* (Przemówienie do pracowników FAO, 12 XI), NP II, 2, s. 545-546; toż: *La vostra fiducia nell'uomo e nella società*, IGP II, 2, s. 1144-1146.

11. *Również przez wspólnotę osób człowiek staje się obrazem Boga* (Audycja generalna, 14 XI), NP II, 2, s. 549-5544; toż: *Anche attraverso la comunione delle persone l'uomo diventa immagine di Dio*, IGP II, 2, s. 1153-1162.

12. *W duchu otwartości i uniwersalizmu – filozofia św. Tomasza dla młodzieży naszych czasów* (Przemówienie na Papieskim Uniwersytecie „Angelicum”, 17 XI), NP II, 2, s. 561-568; toż: *In spirito di apertura e di universalismo la filosofia di San Tommaso si offre alla gioventù dei nostri tempi*, IGP II, 2, s. 1177-1191.

13. *Personalistyczna pełnia pierwotnej niewinności* (Audycja generalna, 19 XII), NP II, 2, s. 706-709; toż: *Pienezza personalistica dell'innocenza originale*, IGP II, 2, s. 1462-1468.

1980

14. *Człowiek-osoba w wolności miłowania staje się darem* (Audycja generalna, 16 I), NP III, 1, s. 61-64; toż: *L'uomo-persona diventa dono nella libertà dell'amore*, IGP III, 1, s. 148-156.

15. *Wymiar moralny studiów i poszukiwań naukowych* (Przemówienie do uczestników Kongresu „Univ'80”, 1 IV), NP III, 1, s. 321-324; toż: *La dimensione morale dello studio e della ricerca*, IGP III, 1, s. 780-787.

16. *Wolność, prawda, służba człowiekowi* (Przemówienie do przedstawicieli świata uniwersyteckiego, Kinszasa, Zair, 4 V), NP III, 1, s. 473-477; toż: *L'amore ardente della verità ispira la gioia della ricerca*, IGP III, 1, s. 1119-1127.

17. *Ciało nie poddane duchowi rozbija jedność człowieka jako osoby* (Audiencja generalna, 28 V), NP III, 1, s. 654-656; toż: *Il corpo non sottomesso allo spirito minaccia l'unità dell'uomo-persona*, IGP III, 1, s. 1492-1499.

18. *W imię przyszłości kultury* (Przemówienie w siedzibie UNESCO, Paryż, 2 VI), NP III, 1, s. 726-736; toż: *L'integrale umanità dell'uomo si esprime nella cultura*, IGP III, 1, s. 1636-1656.

19. *W dziele kultury Bóg sprzymierzył się z człowiekiem* (Spotkanie z ludźmi kultury, Rio de Janeiro, 1 VII), NP III, 2, s. 9-12; toż: *Nell'opera della cultura Dio ha fatto alleanza con l'uomo*, IGP III, 2, s. 18-24.

20. *Z chwilą opanowania woli – „pożądanie” dysponuje w pełni podmiotowością osoby* (Audiencja generalna, 24 IX), NP III, 2, s. 377-382; toż: *La concupiscenza allontana l'uomo e la donna dalle prospettive personali e „di comunione”*, IGP III, 2, s. 717-727.

21. *Osoba, nie wiedza, jest miarą i kryterium wszelkiego działania ludzkiego* (Przemówienie do uczestników dwóch Kongresów Medycyny i Chirurgii, 27 X), NP III, 2, s. 534-537; toż: *La persona, non la scienza, è misura e criterio di ogni manifestazione umana*, IGP III, 2, s. 1005-1010.

22. *Nauka – teologia – magisterium* (Przemówienie do naukowców, Kolonia, 15 XI), NP III, 2, s. 617-623; toż: *Rinnovato collegamento tra pensiero scientifico e forza di fede dell'uomo che cerca la verità*, IGP III, 2, s. 1200-1212.

1981

23. *Służyć człowiekowi w całej jego ludzkiej i religijnej rzeczywistości* (Przemówienie do grupy francuskich parlamentarzystów, 3 III), NP IV, 1, s. 290-294; toż: *Servire l'uomo nell'integralità umana e religiosa*, IGP IV, 1, s. 598-605.

1982

24. *Antropologia Zmartwychwstania: 1 Kor 15, 42-43* (Audiencja generalna, 10 II), NP V, 1, s. 165-169; toż: *La spiritualizzazione del corpo fonte della sua incorruttibilità*, IGP V, 1, s. 336-347.

25. *W pracy naukowej, w badaniach służycie człowiekowi* (Homilia podczas Mszy św. dla studentów i intelektualistów, Kaduno, Nigeria, 15 II), NP V, 1, s. 199-202; toż: *Siete al servizio dell'uomo attraverso la scienza e la ricerca*, IGP V, 1, s. 439-448.

26. *Prawda utożsamia się z Żywą Osobą Chrystusa* (Do uczestników konkursu „Veritas”, 16 X), NP V, 2, s. 561-562; toż: *La verità si identifica con la persona vivente di Cristo*, IGP V, 3, s. 831-833.

27. *Osoba ludzka jest kryterium i miarą każdej polityki także międzynarodowej* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 2 XI), NP V, 2, s. 668-670; toż: *La persona umana è criterio e misura politica, anche internazionale*, IGP V, 3, s. 1064-1067.

28. *Wolność, współdziałanie, uniwersalność, służba człowiekowi – warunkiem prawdziwego rozwoju kultury* (Do naukowców, Madryt, 3 XI), NP V, 2, s. 685-690; toż: *Libertà, cooperazione, universailità, servizio dell'uomo, condizioni per il vero avanzamento della cultura*, IGP V, 3, s. 1094-1103.

1983

29. *Spór Boga z człowiekiem o przyjęcie prawdy całego Objawienia* (Homilia podczas Mszy św. dla profesorów i studentów włoskich uniwersytetów, 17 III), NP VI, 1, s. 346-349; toż: *In Gesù è Dio a lottare con l'uomo, perchè questi la verità rivelazione accenti la verità della rivelazione*, IGP VI, 1, s. 724-730.

30. *Świat kultury i sztuki jest powołany do budowania człowieka* (Podczas Kongresu Eucharystycznego, Mediolan, 21 V), ORpol. 4(1983) nr 5-6, s. 16-17; toż: *Il mondo della cultura e dell'arte e chiamato a costruire l'uomo*, IGP VI, 1, s. 1321-1325.

31. *Wolność osoby i moralność czynu ludzkiego* (Audiencja generalna, 20 VII), NP VI, 2, s. 45-46; toż: *Libertà della persona e moralità dell'atto umano*, IGP VI, 2, s. 93-103.

32. *Stosunek pomiędzy prawem moralnym i wolnością* (Audiencja generalna, 27 VII), NP VI, 2, s. 61-63; toż: *Il rapporto tra legge morale e libertà*, IGP VI, 2, 124-133.

33. *Prawa i godność osoby ludzkiej w dzisiejszym badaniu teologicznym* (Do członków Międzynarodowej Komisji Teologicznej, 5 XII), NP VI, 2, s. 585-588; toż: *Diritti e dignità della persona umana nella odierna ricerca teologica*, IGP VI, 2, s. 1257-1262.

1984

34. *Wolność i antywolność* (Homilia podczas Mszy św. dla środowisk uniwersyteckich Rzymu, 13 XII), NP VII, 2, s. 769-773; toż: *La salvezza è liberazione dell'uomo dell'era atomica dai timori palesi e nascosti che lo angosciano*, IGP VII, 2, s. 1585-1591.

1985

35. *Sprawa człowieka* (Homilia podczas Mszy św. w Niedzielę Palmową, 31 III), NP VIII, 1, s. 455-459; toż: *Testimoni di verità, messaggeri di speranza*, IGP VIII, 1, s. 881-888.

36. *Wolność, prawda, poszanowanie sumień – w służbie człowiekowi* (Akredytacja nowego ambasadora Francji, 9 V), NP VIII, 1, s. 633-636; toż: *Libertà, verità, rispetto delle coscienze per servire l'uomo nella sua integralità*, IGP VIII, 1, s. 1238-1241.

37. *Liczy się człowiek* (Przemówienie do organizacji katolickich, 12 V), NP VIII, 1, s. 654; toż: *Le strade della cooperazione missionaria sono anche quelle che portano alla pace*, IGP VIII, 1, s. 1279-1284.

38. *Służyć człowiekowi* (Wizyta w Uniwersytecie Ca'Foscari, 17 VI), NP VIII, 1, s. 981-984; toż: *Cultura e ricerca scientifica non devono essere complici nella corsa alle armi*, IGP VIII, 1, s. 1892-1897.

39. *Bestia, Parsifal, Superman* (List do uczestników „Mityngu przyjaźni pomiędzy narodami”, Rimini, 6 VIII), ORpol. 6(1985) nr 8, s. 23; toż: *Con Cristo un uomo pienamente uomo ed un mondo pienamente umano*, IGP VIII, 2, s. 205-208.

1986

40. *Wartości oparte na antropologii „doktora powszechnego”*: *sprawiedliwość, wolność i pokój* (Przemówienie do uczestników Zjazdu „Stowarzyszenia Świętego Tomasza”, 4 I), NP IX, 1, s. 8-11; toż: *Fondati sull’antropologia del „Dottore Comune” i valori della giustizia, della libertà e della pace*, IGP IX, 1, s. 18-24.

41. *Duchowa wizja człowieka* (Przemówienie do przedstawicieli różnych religii, 2 II), NP IX, 1, s. 137-141; toż: *La vera liberazione sarà raggiunta soltanto quando sarà perseguita la visione spirituale dell’uomo*, IGP IX, 1, s. 277-284.

42. *Zapewnić warunki sprzyjające rozwojowi osoby ludzkiej w prawdzie i godności* (Przemówienie do polskich prawników, 20 III), NP IX, 1, s. 406-409; toż: *Assicurare le condizioni giuridiche che favoriscono lo sviluppo della persona nella verità e nella dignità*, IGP IX, 1, s. 806-814.

43. *Postęp medyczny powinien być zintegrowany z całkowitą prawdą o osobie* (Przemówienie do uczestników Kongresu Neuropsychiatrycznego, 12 IV), NP IX, 1, s. 501-503; toż: *Il progresso della medicina va integrato nella più ampia verità della persona*, IGP IX, 1, s. 994-997.

44. *Prymat osoby w misji Kościoła* (Przemówienie do biskupów z Indii, 20 VI), NP IX, 1, s. 928-931; toż: *La centralità della persona nella missione della Chiesa*, IGP IX, 1, s. 1870-1875.

45. *Nauka i perspektywy człowieka* (Przemówienie do uczestników kolokwium „Nauka, filozofia, teologia. Perspektywy człowieka: to, co względne, i to, co absolutne”, 5 IX), ORpol. 7(1986) nr 9, s. 17; toż: „*Vivete le indicazioni della «Gaudium et spes» alla luce del progresso scientifico*”, IGP IX, 2, s. 534-537.

1987

46. *Jakie są perspektywy tego pokolenia?* (Przemówienie w auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 9 VI), ORpol. 8(1987) nr 5, s. 11-12; toż: *La società attende dalle sue Università il consolidamento della propria soggettività*, IGP X, 2, s. 2054-2063.

47. *Jeżeli służysz Prawdzie, służysz Wolności, wyzwalanii człowieka i Narodu* (Przemówienie do środowiska KUL podczas Liturgii Słowa, Lublin 9 VI), ORpol. 8(1987) nr 5, s. 13-14; toż: *Università! Alma Mater! Se servi la verità, servi la libertà, la liberazione dell’uomo e della nazione. Servi la vital!*, IGP X, 2, s. 2064-2072.

1988

48. *Kryterium prawdy o człowieku* (Spotkanie z „budowniczymi społeczeństwa”, Asunción, 17 V), ORpol. 9(1988) nr 6, s. 22-23; toż: *Soltanto il dialogo costruttivo è capace di assicurare basi di accordo nel rispetto reciproco e nella libertà*, IGP XI, 2, s. 1525-1533.

49. „*Il Papa vi domanda oggi ancora una volta di «operare la verità» per il bene dell'uomo*” [Papież prosi was dzisiaj jeszcze raz o „czynienie prawdy” dla dobra człowieka] (Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk, 31 X), IGP XI, 3, s. 1397-1402.

1989

50. *Transcendentne podstawy godności i praw człowieka* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 9 I), ORpol. 10(1989) nr 1-2, s. 11-12; toż: *La dimensione trascendente è la fonte autentica della dignità e dei diritti inviolabili di ogni persona*, IGP XII, 1, s. 60-71.

51. *La persona umana nella concretezza delle sue esigenze è la prima e fondamentale risorsa di ogni sviluppo* [Osoba ludzka w swym konkretnym istnieniu jest pierwszą i podstawową zasadą wszelkiego rozwoju] (Przemówienie do uczestników seminarium zorganizowanego przez Konferencję Episkopatu Włoskiego, 18 II), IGP XII, 1, s. 372-375.

52. *Czym jest człowiek, że o nim pamiętasz?* (Homilia podczas Mszy św., Tromsø, 3 VI), ORpol. 10(1989) nr 5-6, s. 25-26; toż: *Solo entrando in rapporto d'amore con Gesù Cristo realizzeremo l'obiettivo per il quale siamo stati creati*, IGP XII, 1, s. 1465-1471.

53. *Misja uniwersytetu wobec osoby ludzkiej* (Przemówienie podczas spotkania ze środowiskiem uniwersyteckim, Uppsala, Szwecja, 9 VI), ORpol. 10(1989) nr 9, s. 26-27; toż: *La dignità umana può essere salvaguardata soltanto se la persona è considerata inviolabile dal concepimento fino alla morte naturale*, IGP XII, 1, s. 1608-1615.

1990

54. *Co stanie się z człowiekiem?* (Spotkanie ze światem kultury, St. Julian's, Malta, 27 V), ORpol. 11(1990) nr 7-8, s. 20; toż: *La cultura europea è chiamata a rendere conto della fede cristiana che ha dato forma ai suoi popoli*, IGP XIII, 1, s. 1436-1441.

1991

55. *Etyka – fundament życia ludzkiego we wszystkich jego wymiarach* (Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami III Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa św. Tomasza z Akwinu, 28 IX), ORpol. 12(1991) nr 12, s. 30-32; toż: *I valori etici sono la via per la salvezza della società*, IGP XIV, 2, s. 667-672.

1992

56. *Posynodalna adhortacja Pastores dabo vobis o promocji kapłanów we współczesnym świecie* (25 III), ORpol. 13(1992) nr 3-4, s. 4-63, p. 45; toż: „*Pastores Dabo Vobis*”, IGP XV, 1, s. 700-957.

57. *Podstawą prawa jest prawda o człowieku* (Audjencja dla Światowego Zrzeszenia Prawników, 9 V), ORpol. 13(1992) nr 10, s. 16-17; toż: *La salvaguardia della*

verità morale e spirituale è necessaria per la difesa della dignità e della libertà di persone e di popoli, IGP XV, 1, s. 1374-1376.

1993

58. *Człowiek w centrum społecznej nauki Kościoła* (Przemówienie do świata nauki i kultury, 9 IX), ORpol. 14(1993) nr 12, s. 36-38; toż: *La dottrina sociale della Chiesa indica i principi che devono orientare una società degna dell'uomo*, IGP XVI, 2, s. 712-718.

59. *Encyklika „Veritatis splendor”* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 3 X), ORpol. 15(1994) nr 1, s. 48; toż: *Annuncio della pubblicazione della nuova Enciclica „Veritatis splendor” durante la recita della Preghiera mariana*, IGP XVI, 2, s. 1045-1047.

60. *W obronie godności osoby* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 31 X), ORpol. 15(1994) nr 1, s. 49; toż: *Il relativismo etico non si arresta sulla frontiera dell'identità e della dignità della vita*, IGP XVI, 2, s. 1192-1194.

1994

61. *W drodze ku jedności i człowiekowi* (Przesłanie z okazji 92. „Deutsche Katholikentag”, 21 VI), ORpol. 15(1994) nr 9-10, s. 14-15; toż: *L'uomo, obiettivo principale di tutti i nostri sforzi*, IGP XVII, 1, s. 1206-1209.

1995

62. *Osoba ludzka w centrum wszelkiego działania* (Przemówienie do pracowników ONZ, 5 X), ORpol. 16(1995) nr 11-12, s. 11; toż: *La vostra opera è un segno che il nuovo millennio vedrà una nuova fioritura di autentica umanità*, IGP XVIII, 2, s. 745-747.

1996

63. *Światła i cienie współczesnego świata* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 13 I), 17(1996) nr 3, s. 25-28; toż: *Ciascun popolo deve essere disposto ad accogliere l'identità del suo vicino*, IGP XIX, 1, s. 58-66.

64. *Człowiek jest powołany do wolności* (Ceremonia pożegnalna przed Bramą Brandenburską, Berlin, 23 VI), ORpol. 17(1996) nr 9, s. 29-31; toż: *L'uomo è chiamato alla libertà. Annuncio a tutti voi che mi ascoltate: la pienezza e la compiutezza di questa libertà ha un nome: Gesù Cristo*, IGP XIX, 1, s. 1610-1616.

1997

65. *Spotykamy się w imię wspólnej miłości do prawdy* (Przemówienie z okazji 600-lecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 8 VI), ORpol. 18(1997)

nr 7, s. 60-63; toż: *Il relativismo etico costituisce non solo un pericolo per la scienza ma direttamente anche per l'uomo e per la vita della società*, IGP XX, 1. s. 1465-1474.

1998

66. *Przypatrz się, człowieku, jaka jest twa godność* (Homilia podczas Wigilii Paschalnej, 11 IV), ORpol. 19(1998) nr 5-6, s. 31; toż: „*Cristo, sconfiggendo in questa Santa Notte la morte schiude dinanzi all'uomo le porte della vita e dell'immortalità*”, IGP XXI, 1, s. 738-741.

67. Encyklika *Fides et ratio* (14 IX), ORpol. 19(1998) nr 11, s. 4-40; toż: „*Fides et Ratio*”, IGP XXI, 2, s. 277-374.

1999

68. *Wiara musi przenikać całe życie człowieka* (Homilia podczas Mszy św. dla środowisk uniwersyteckich Rzymu, 15 X), ORpol. 21(2000) nr 2, s. 37-38; toż: *Quanti martiri del nostro secolo hanno offerto la loro esistenza per la causa di Cristo!*, IGP XXII, 2, s. 593-596.

69. *Służyć człowiekowi* (Homilia podczas Mszy św. dla studentów uniwersytetów rzymskich, 14 XII), ORpol. 21(2000) nr 2, s. 38-39; toż: *Ai giovani appartiene il nuovo secolo, il nuovo millennio. Auguro loro di entrare in questo tempo con la forza di Cristo!*, IGP XXII, 2, s. 1167-1170.

2000

70. *Uniwersytet w służbie nowego humanizmu* (Przemówienie do nauczycieli akademickich, 9 IX), ORpol. 21(2000) nr 11-12, s. 6-8; toż: *Senza orientamento alla verità, la cultura è destinata a cadere nell'effimero, abbandonandosi alla volubilità delle opinioni e magari consegnandosi alla prepotenza, spesso subdola, dei più forti*, IGP XXIII, 2, s. 355-360.

2001

71. *Uniwersytet miejscem zdobywania wiedzy i kształtowania sumienia* (Przemówienie podczas spotkania z rektorami wyższych uczelni w Polsce, Castel Gandolfo, 30 VIII), ORpol. 22(2001) nr 10, s. 11-13; toż: „*L'autonomia delle scienze finisce là dove la retta coscienza dello scienziato riconosce il male del metodo, dell'esito o dell'effetto*”, IGP XXIV, 2, s. 223-228.

2002

72. *W poszukiwaniu prawdy o człowieku i świecie* (Przemówienie do wykładowców i studentów Uniwersytetu „Roma III”, 31 I), ORpol. 23(2002) nr 5, s. 44-46; toż: „*L’umanità ha bisogno di cattedre di merita*”, IGP XXV, 1, s. 144-147.

73. *Odkrywać zdumiewającą prawdę o człowieku* (Przemówienie do zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii Nauk, 11 XI), ORpol. 24(2003) nr 2, s. 34-35; toż: *All’inizio di questo nuovo secolo gli scienziati facciano udire la propria voce con maggiore autorità nella causa della pace nel mondo*, IGP XXV, 2, s. 697-699.

74. *Bóg staje się człowiekiem* (Homilia podczas Mszy św. dla środowisk akademickich Rzymu, 10 XII), ORpol. 24(2003) nr 2, s. 15-16; toż: *Occorre una formazione integrale per educare i giovani ad assumere in maniera responsabile il loro ruolo nella famiglia e nella società*, IGP XXV, 2, s. 861-864.

2003

75. *W poszukiwaniu prawdy o człowieku* (Przemówienie do uczestników sympozjum „Kościół w służbie człowieka” z okazji 25-lecia pontyfikatu, 9 V), ORpol. 24(2003) nr 10, s. 31-32; toż: „*Un perenne servizio alla «verità» dell’uomo*”, IGP XXVI, 1, s. 687-689.

76. *Chrystus jest prawdziwą drogą człowieka* (Przesłanie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Tomistycznego, 20 IX), ORpol. 24(2003) nr 11-12, s. 7-8; toż: *Cristo è la vera via dell’uomo: ai credenti il compito storico di proporlo per avanzare verso quell’umanità nuova che sta nel progetto di Dio*, IGP XXVI, 2, s. 285-289.

2004

77. *Człowiek wobec majestatu i tajemnicy stworzenia* (Przesłanie z okazji XXV Mityngu Przyjaźni między narodami, 6 VIII), ORpol. 25(2004) nr 10, s. 7-8; toż: *Il tentativo di appropriarsi delle fonti della vita attraverso gli esperimenti di clonazione umana è manipolazione della realtà*, IGP XXVII, 2, s. 88-90.

2005

78. *Szacunek dla osoby ludzkiej od poczęcia do naturalnej śmierci* (Przemówienie do ambasadora Holandii, 22 I), ORpol. 26(2005) nr 4, s. 20-21; toż: *Rispetto assoluto della persona dal suo concepimento alla sua morte naturale*, IGP XXVIII, 1, s. 76-79.

79. *W obronie życia i zdrowia każdej osoby ludzkiej* (Przesłanie do członków Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 19 II), ORpol. 26(2005) nr 6, s. 34-36; toż: „*La salute, pur non essendo un bene assoluto, esige una precisa responsabilità morale da parte di ciascuno*”, IGP XXVIII, s. 159-163.

BENEDYKT XVI

2005

1. *Osoba ludzka w centrum porządku społecznego* (Przemówienie do członków Papieskiej Akademii Nauk i Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 21 XI), ORpol. 27(2006) nr 2, s. 50-51; toż: *Il „contributo indiscusso” di Giovanni Paolo II al pensiero cristiano frutto di una „meditazione profonda sulla persona”*, IB I, s. 828-830.

2. *W poszukiwaniu prawdy o Bogu, człowieku i świecie* (Przemówienie do pracowników i studentów Katolickiego Uniwersytetu „Sacro Cuore”, 25 XI), ORpol. 27(2006) nr 3, s. 31-33; toż: *„Fare scienza nell’orizzonte di una razionalità aperta al trascendente, a Dio”*, IB I, s. 844-848.

2006

3. *Wiara, rozum i uniwersytet – wspomnienia i refleksje* (Wykład na uniwersytecie, Ratyżbona, 12 IX), ORpol. 27(2006) nr 11, s. 25-29; toż: *Fede, ragione e università. Ricordi e riflessioni*, IB II, 2, s. 257-267.

4. *Boża Opatrzność a działalność człowieka* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk, 6 XI), ORpol. 28(2007) nr 3, s. 19-20; toż: *„Non vi è conflitto tra la Provvidenza di Dio e l’impresa umana”*, IB II, 2, s. 566-569.

5. *Osoba ludzka sercem pokoju* (Orędzie na XL Światowy Dzień Pokoju, 8 XII), ORpol. 28(2007) nr 2, s. 4-8; toż: *„La persona umana, cuore della pace”*, IB II, 2, s. 775-784.

2007

6. *Niech św. Augustyn będzie dla nas wzorem dialogu wiary i rozumu* (Spotkanie ze wspólnotą akademicką, 22 IV), ORpol. 28(2007) nr 6, s. 12-13; toż: *Centralità della persona, dimensione comunitaria, fecondo dialogo tra fede e cultura*, IB III, 1, s. 720-723.

7. *Uczmy się pokory od św. Augustyna* (Homilia podczas Mszy św., 22 IV), ORpol. 28(2007) nr 6, s. 9-11; toż: *Impariamo da Agostino l’unità della fede che depona la superbia saccente e si china entrando nella comunione della Chiesa*, IB III, 1, s. 712-717.

2008

8. *Papież nie narzuca wiary, lecz zachęca do szukania prawdy* (Przemówienie odczytane podczas inauguracji roku akademickiego, La Sapienza, Rzym, 17 I), ORpol. 29(2008) nr 3, s. 12-16; toż: *Non vengo a imporre la fede ma a sollecitare il coraggio per la verità*, IB IV, 1, s. 78-86.

9. *Godność człowieka, wspólne dobro, pomocniczość i solidarność* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 3 V), ORpol. 29(2008) nr 6, s. 34-36; toż: *La luce di Cristo e le necessità dell’uomo*, IB IV, 1, s. 707-711.

10. *Wróćmy do filozofii, by lepiej zrozumieć współczesność* (Przemówienie do uczestników VI Europejskiego Sympozjum Nauczycieli Akademickich, 7 VI), ORpol. 29(2008) nr 7-8, s. 20-21; toż: *Rilanciano la filosofia per comprendere meglio la modernità*, IB IV, 1, s. 964-967.

11. *Tylko w spotkaniu z Chrystusem rozum otwiera się na prawdę* (Audiencja generalna, 3 IX), ORpol. 29(2008) nr 10-11, s. 50-51; toż: „*L'esperienza di san Paolo sulla via di Damasco*”, IB IV, 2, s. 210-217.

2009

13. *Godność osoby i prawa człowieka to kwestia centralna* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 4 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 54-55; toż: *I diritti umani hanno bisogno di una solida base etica e politica*, IB V, 1, s. 715-718.

14. *Chrześcijaństwo nie jest ideą, filozofią czy teologią, ale sposobem życia, miłością* (Rozważanie na rozpoczęcie kongregacji generalnej, 5 X), ORpol. 31(2010) nr 1, s. 28-30; toż: *Il cristianesimo non è filosofia ma unità di ragione e carità*, IB V, 2, s. 337-342.

2010

15. *Osoba ludzka i dobro wspólne w centrum zarządzania sprawami publicznymi* (Przemówienie do władz regionu Lacjum, 14 I), ORpol. 31(2010) nr 3-4, s. 11-12; toż: *Persona umana e bene comune al centro dell'azione politica*, IB VI, 1, s. 63-66.

16. *Św. Tomasz z Akwinu (I)* (Audiencja generalna, 2 VI), ORpol. 31(2010) nr 8-9, s. 48-50; toż: *San Tommaso d'Aquino, „Doctor communis” della Chiesa (1)*, IB VI, 1, s. 815-824.

17. *Św. Tomasz z Akwinu (II)* (Audiencja generalna, 16 VI), ORpol. 31(2010) nr 8-9, s. (16 VI), s. 50-53; toż: *San Tommaso d'Aquino, „Doctor communis” della Chiesa (2)*, IB VI, 1, s. 930-938.

18. *Św. Tomasz z Akwinu (III)* (Audiencja generalna, 23 VI), ORpol. 31(2010) nr 8-9, s. 53-55; toż: *San Tommaso d'Aquino, „Doctor communis” della Chiesa (3)*, IB VI, 1, s. 953-962.

2011

19. *Rozum, który kieruje się wiarą, wypełnia swoje powołanie* (Przemówienie podczas uroczystości wręczenia nagrody im. Josepha Ratzingera, 30 VI), ORpol. 32(2011) nr 8-9, s. 35-37; toż: *La ragione che segue la fede risponde alla sua vocazione*, IB VII, 1, s. 937-941.

20. *Uniwersytet jest miejscem, w którym poszukuje się prawdy o osobie ludzkiej* (Przemówienie do młodych wykładowców akademickich w bazylice św. Wawrzyńca, 19 VIII), ORpol. 32(2011) nr 10-11, s. 13-15.

21. *Człowiek potrzebuje wieczności* (Audiencja generalna, 2 XI), ORpol. 33(2012) nr 1, s. 41-42.

2012

22. *Potrzebna jest jedność chrześcijan w kwestiach etycznych i antropologicznych* (Przemówienie do delegacji ekumenicznej z Finlandii, 19 I), ORpol. 33(2012) nr 3, s. 14.

23. *Bez miłości nauka traci swój humanizm* (Przemówienie w siedzibie Katolickiego Uniwersytetu Najświętszego Serca, 3 V), ORpol. 33(2012) nr 6, s. 21-23; toż: *Senza amore la scienza perde la sua umanità*, IB VIII, 1, s. 524-528.

24. *Nienaruszalna godność człowieka* (Homilia podczas Pasterki, 24 XII), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 8-10; toż: *L'inviolabile dignità dell'uomo*, IB VIII, 2, s. 799-803.

2013

25. *Jak niespokojni poszukiwacze Boga* (Homilia podczas Mszy św., 6 I), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 18-21; toż: *Come inquieti cercatori di Dio*, IB IX, s. 23-28.

FRANCISZEK

2013

1. Encyklika [...] *Lumen fidei*. O wierze (Rzym, 2013), p. 26; toż: „*Lumen Fidei*”, IF I, 1, s. 459-508.

2014

2. *Studiowanie, poszukiwanie i granica* (Przesłanie do włoskich studentów katolickich zrzeszonych w FUCI, 14 X), ORpol. 35(2014) nr 11, s. 32-33.

2015

3. Encyklika [...] *Laudato si*. W trosce o wspólny dom (Rzym, 24 V 2014), p. 130.

2016

4. *Integralny rozwój człowieka w świetle Ewangelii* (List apostolski [...] ustanawiający dykasterię ds. Integralnego Rozwoju Człowieka, 17 VIII), ORpol. 37(2016) nr 9, s. 8.

5. *Musimy walczyć, aby nie było ludzi odrzuconych* (Przemówienie do uczestników Kongresu Europejskiego Towarzystwa Kardiologicznego, 31 VIII), ORpol. 37(2016) nr 9, s. 18-19.